

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Več luči

Pod tem naslovom je priobčil g. dr. A. Zupan, profesor in katehet na klasični gimnaziji v Ljubljani v »Kresu« glasilu slovenskih fantov, kritiko govora predsednika JSZ tovariša Srečkota na občnem zboru in proslavi 40 letnice krščansko socialističnega gibanja. V govoru kritizira predvsem to, da se je občni zbor izjavil za socializem in da priznava marksizem kot znanstveno utemeljeno kritiko kapitalizma.

Gospod profesor ne pobija tega govora iz znanstvenega stališča, ampak samo s tem, da ugotavlja, da je tako naziranje v nasprotju s »Quadragesimo anno«, čes, da ta okrožnica zametava socializem, naj se motri kot nauk ali kot zgodovinsko dejstvo.

Sicer ni bila ta kritika pisana prvenstveno za nas, ampak za krog, ki se zbira okoli »Kresa«. In bo gotovo dosegla svoj smoter, zlasti še, ker se pri nas pokreti, ki niso komu po volji, obravnavajo popolnoma enostransko, ne da bi se skušali poglobiti v njegovo bistvo, ampak je največkrat edin adut — papeževa avtoriteta.

Teh besed ne pišem kot posebni odgovor na omenjeno kritiko, ampak bolj zaradi nas samih, da prinesemo v naše gibanje več luči.

Izhodišče našemu gibanju in razglabljanju so taka neizpodbitna dejstva: So obrati, industrijski po vrhu, v katerih zasluži delavec kurjač pri 9-urnem delu na dan — 10 Din; delavke od 75 par do 1.80 na uro; delavec, ki zavzema odgovorno mesto v obratu, njegov delovni čas je od pol 6. do 12. ure, od 13. do 20. ure, dobi na teden Din 180, stanovanje in elektriko; tovarne delavskih zastopnikov nočejo več sprejemati, če hočejo posredovati proti krivicam; delavce odpuščajo le radi tega, ker so organizirani. Organizirane delavce imenujejo hujskače in prekucuhe; življenjski standard delavcev in delovnega ljudstva sploh silno pada. Neki reducirani rudar piše... Zdravnik pravi, da še nisem zrel za upokožitev; da imam še zdravo sreč, manjka mi le dobre in tečne hrane, pa bom prišel še k moči. Toda kako priti do tečne hrane, ko stalno gladujemo, ko vsak ve, da smo že pozabili, kako se kruh peče. Ogenj in sol prenašamo od hiše do hiše, ker ni denarja. Hodimo razgaljeni tako, da kažemo nagoto, katero je dosedaj zakrival čut sramežljivosti. Žena reva hodi v zakrpani obleki brez vsake spodnje obleke.

Beda našega viničarja je znana. Delavstvo pa prav dobro ve, da mora delati in sicer veliko delati. Kjer se dela, se tudi producira. In kjer se producira, se stuka tudi premoženje. Zato pa del človeštva ne ve, kam bi šel s premoženjem. Taka porazdelitev premoženja je gotovo nezdrava in krivična. Poleg tega se zaveda delavstvo, da ni nujno, da bi bilo tako. Gotovo so krive tega gospodarske in družabne razmere. Zato se mora nujno boriti proti tem, da se take gospodarske in družabne razmere odpravijo. Če naj bo ta borba uspešna, mora biti sistematična in organizirana. Vsako sistematično in organizirano gibanje ima svoje ime. Gibanje za boljšo in pravičnejšo družbo se imenuje socializem. To ime je že tukaj je že ustavljeno in je smešno zanikati kaj takega, kar je.

»Quadragesimo anno« res govori o socializmu, ki ga istoveti z marksizmom takim, kakor se javlja sedaj v praksi. Tudi marksizem sam se prav rad istoveti s socializmom. Če bi govorili o takem socializmu, nimam h »Quadragesimo anno« ničesar dostaviti. Toda gibanje proti kapitalizmu pa vendar ni le zadeva marksizma in njegovih pripadnikov, ampak je zadeva celotnega delavstva in vseh tistih, ki so izžemani po kapitalizmu. Zato je to gibanje širše kakor marksizem.

Marksizem sam je brez dvoma v tem gibanju važen faktor. Zato ne moremo in ne smemo iti delavci mimo njega po meščanski šabloni s tem, da bi ga opljuvali kot zmotnega in plod judovskih framasonov. S tem ni delavstvu prav nič pomagano. Nasprotno. Razdor bo vedno večji in s tem udarna sila proti kapitalizmu vedno slabejša. Naša naloga pa je, da to silo krepimo. Zato se ne bojimo pogledati marksizmu v oči, ga preštudirati in izjaviti: »V čemer imaš prav, si tudi naš«.

V gospodarstvu marksizem čisto pravilno poudarja, da le delo ustvarja vrednote (menjalne). To je tudi v skladu s srednjeveškim socialnim naukom. Kar se pa tiče družabne ureditve, jo bo gradil in zgradil socializem, torej ne marksizem. Ta zgraditev

bo dobra le tedaj, če bodo pri njej sodelovali vsi faktorji. Če ne, bo enostranska in toliko časa nepopolna, dokler ne bodo prišli v poštev vsi faktorji.

Zavedati se pa moramo tega. Pri gradnji socialistične družbe ne sme igrati premoženje prav nobene vloge. Glavno je pravična družba. Prepričan sem, da je tudi med kristjani veliko nejasnosti in kompromisov samo radi tega, ker se ne zavedamo, da je premoženje tisti balast, ki nam zatemnjuje jasen pogled in jasno spoznanje. Pri dobro obloženih mizi, — in ta nam je tako ljuba —, ne bomo niti razumeli niti spoznali bistvo socialnega vprašanja.

Še eno. Pri nas je prišlo že v modo in navado, da je papeževa okrožnica in prav vsiljivo poudarjena njena avtoriteta in sinovska podvrženost tej avtoriteti stalno na dnevnem redu, če je to potrebno ali pa ne. Zgodovina dokazuje, da je to nezdravo in da se nazadnje tako poudarjena avtoriteta zbagatelizira. Tisti, ki verujejo v njo, postanejo nezaupljivi, maloverni pa še bolj zakrjnjeni. Rajši živimo tako, da bomo drugim za zgled, avtoriteta in vse drugo bo pa navrženo.

Naše delavstvo se trudi za tako življenje. Ako bo šla tudi nasprotna stran po tej poti, bomo gotovo skupaj prišli in sicer ravno v boju za pravično družbo, za tak gospodarski in družabni red, da bo postal človek res človek in ne več suženj.

Junaški boj rudarjev

Laško, 10. julija 1934.

Po končanih shodih 1. in 2. julija so rudarji 3. julija šli v rove, kjer so

vztrajali do četrta 5. julija zvečer. V tem času namreč 5. zjutraj pa so se odpeljali v Ljubljano zastopniki delavstva, da se pogajajo oziroma da zahtevajo ukinitve razglasa, katerega je TPD izdala in s katerim se delavstvu jemljejo njegove skromne pravice. Rudarsko delavstvo je naročilo svojim zaupnikom, da ne smejo popustiti niti za paro. Delegacija, katero so tvorili akcijski odbor sestojč iz: pokrajinskega načelnika II. skupine Pliberška kot predsednika tega odbora, Arha za Zvezo rudarjev, Lešnika za Jugoslovansko strok. zvezo in Struca za Narodno strok. zvezo. Nadalje so bili v delavski delegaciji lokalni načelniki II. skupine: za Zagorje Krautberger, Trbovlje Murn, Hrastnik Bedene, Huda jama Diacci in Rajhenburg Radi. — Navedba lokalnih načelnikov se mi zdi umestna zato, ker so jih dnevniki pomaknili v I. skupino, kar pa ni prav. Delavska zbornica sta zastopala Sedej in Uratnik. Navzoči so bili tudi župani iz Zagorja, Trbovelj in Dola. TPD so zastopali Skubec, Heinrich, Juliard ter zastopnik zveze industrijev Suklje. Predsedoval pa je inž. Zupančič, zastopnik rudarske oblasti.

Težka je bila pot delavske delegacije. Toda to delegacijo je spremljala tista močna volja, ki se je izražala iz rudarskega delavstva že na shodih v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju, kjer so vsi glasno kot en mož rekli niti za milimeter več nazaj. In ta močna volja se je še pojačila, ko so rudarji šli v rove in so rekli:

kakor da bi zapustili rove, preden TPD v celoti ne prekliche svojega razglasa. In zaradi navedenih dejstev, se je delavska delegacija zavedala, da je

tako močna, kakor še ni bila od zadnje stavke l. 1923, torej celih dvanajst let.

Delavska delegacija je predočila zastopnikom TPD stanje rudarskega delavstva ter jim tudi povedala, da delavstvo ne bo klonilo ter bo družba, ako ostane zakrknjena, nosila odgovornost za morebitne

Med pogajanjem s TPD je delavska delegacija poslala delegacijo tudi h g. banu, ki je obljubil, da po podpiral težnje delavstva.

Zastopnik TPD, Skubec, je po dokazovanju, v kako neugodnem položaju se družba nahaja, vendar moral ob 13 izjaviti, da preklicuje vse ukrepe, izdane v okrožnici od 27. junija t. l., v kolikor se tičejo delavstva.

Delavski delegatje so se nato podali nazaj v rudarske revirje, da poročajo stradajočim rudarjem o doseženem uspehu. Rudarji so še vedno oklevali zapustiti rove. Šele ko so jim zaupniki pokazali pismeno potrdilo, so rudarji verjeli in začeli zapuščati rove. — Nekaj rudarjev je zaradi

Akcijski odbor je zopet določil shode, ki so se tudi vršili in sicer: v Trbovljah v soboto 7. julija ob 16, v Zagorju v nedeljo 8. julija ob 9, v Laškem isti dan ob 8 in v Hrastniku ob 17. Na shodih v Trbovljah in Hrastniku so govorili vsi funkcionarji akcijskega odbora. Za Zagorje in Laško, kjer je bil shod istočasno, pa se je odbor razdelil, tako da sta govorila v Laškem Pliberšek in Lešnik, v Zagorju pa Arh in Struc.

Kakor zborovanja pred tednom, tako so tudi ta zborovanja pokazala, kako rudar odločno stoji in hoče stati tudi v bodoče v obrambi za svoje pravice.

Govorniki so tudi poudarjali, da danes ni čas, da rudar vrže puško v koruzo, ampak mora biti

Rudarji so zborovali

Trbovlje, 7. julija.

V soboto, dne 7. julija se je ob velikanski udeležbi rudarskega delavstva vršil shod pred delavskim domom. Na shod so prišli tudi rudarji iz Hrastnika in Zagorja. Zborovanje je otvoril delavski zaupnik Murn ter povedal, da bodo o poteku pogajanj s TPD govorili zaupniki, kakor tudi člani akcijskega odbora. Zaupnik Pliberšek poroča, da je TPD hotela obnoviti pogajanja na podlagi prvotno razglašanih ukrepov, kateri so bili v četrtek preklicani. Gosp. minister Ulmanski, ki je tudi pristvoval pogajanjem, je z vso odločnostjo nastopil, da je TPD prvotne ukrepe že preklicala in da ostane vse pri starem, ne da bi se delavstvu kaj zniževalo ali odtrgovalo. Družbi je obljubil, da če nastane nov položaj, ki bo bistveno vplival na gospodarsko stanje TPD, da bo šele potem sklical novo razpravo, na kateri bi se načela nova pogajanja o obojestranskih zahtevah. Minister je obljubil, da bo posredoval pri prometnem ministru za večji odjem premoega TPD in sicer, da bi se vzelo 600.000 ton več na mesec, s tem bi se delalo tudi dva dni več na teden. TPD pa bi tako tudi krila tiste izdatke, ki jih je hotela kriti z odtrgavanjem plač delavstvu in nameščencem.

Za njim sta govorila tajnik Arh in delavski zastopnik Struc. Oba sta bodrila delavce k slogi ter, da se vselej in vsakem primeru tako složno borijo za svoje pravice.

Potem je govoril tov. Križnik, ki je poudarjal,

Delavska skupnost zmagala nad krivico!

Zagorje, 6. julija.

Pretekli teden je bil v naši dolini teden žalosti. Vse javnosti je znano, da so bila zborovanja, ki jih je sklical akcijski odbor vseh obstoječih strokovnih organizacij, II. skupine rud. zad. in vseh drugih gospodarskih zastopstev, v znamenju skupne zmage ali skupne propasti. Na zborovanjih, ki so bila po vseh revirjih, so rudarji ogorčeno protestirali proti nakanam TPD in zahtevali, da umakne svoje zahteve, sicer da so primorani se boriti do skrajnosti. Hočemo dela, hočemo pravičnega zaslužka in naših pravic!

Vse v najlepšem redu je šlo v torek 3. julija na svoja dela, nič hudega sluteč. Končno se je rudar, ki trdo dela v globini, in ustvarja težke milijone s svojimi žuljavimi rokami drugim, ki naše zemlje niti ne poznajo, zdramil in odločno rekel, **dosti je tega.** Dovolj smo žrtvovali za tuj kapital, mi pa prejemale za naše zvesto delo le tuberkulozo, ki se vedno bolj širi po naših rudnikih. Rudar je usodnega dne naredil sklep, ki bo ostal v zgodovini delavstva zapisan z debelimi črkami,

da je družba svoje zahteve preklicala. Kakor so napravili rudarji v rovih, tako je storilo tudi ostalo delavstvo na zunanjih obratih. Kompaktno vsi za enega, eden za vse, so se podali v boj za svoje pravice! Nihče niti zdaleka ni mislil, da bo rudarsko delavstvo nastopilo tako odločno in enotno. TPD je pač mislila, da je sedaj ugodna prilika za njo, in da bo šel rudar mirno preko tega. Rudar je na to odgovoril kot še nikoli.

Medtem je vse nestrpnost čakalo zaupnikov iz Ljubljane, kajti delavstvo ni nasedalo nobenemu, in vztrajalo tako dolgo, da so videli črno na belem, da družba umakne svoj sklep.

Kakor je bilo že sporočeno v zadnji številki »Delavske Pravice«, bo ta in prihodnji mesec izostala po ena številka »Delavske Pravice«. Ta mesec bo izostala zadnja, ki ima iziti 26. julija.

Vsled tega prosimo vse dopisnike, da pošljejo gradivo, v kolikor bi bilo važno, že za prihodnjo številko.

budno na straži, ker družba bo skušala te nakane, katere se ji zdaj niso posrečile, udejestiti kasneje. Tudi se je poudarjalo, naj ostane delavstvo tako združeno, kakor je bilo sedaj, naj se ne bije med seboj, ampak naj naperi ost v tisto smer, odkoder vedno prejema udarce, to je proti kapitalizmu.

Ako bo rudarsko delavstvo tako združeno, mu je zagotovljena boljša bodočnost. — Naj živi pravična borba!

da je treba voditi borbo pravilno in zakonito, ker le tedaj nam bo zasiguran uspeh. Gosp. ministru Ulmanskemu se je javno zahvalil, ker se je pri pogajanjih tako odločno postavil za delavske pravice.

V imenu trgovcev je govoril gosp. Pavlin, ter poudarjal, da je le složni nastop vsega delavstva omogočil uspeh, da je s tem pomagano tudi vsem obrtnikom, trgovcem, kakor tudi siromakom, ki so navezani na občinsko podporo.

Na shodu je delavstvo sprejelo resolucijo na centralno ravnateljstvo TPD v Ljubljani v prid nameščencev, ki se glasi:

Delavstvo zbrano na javnem shodu rudarjev in drugih stanov dne 7. julija 1934 na dvorišču Delavskega doma v Trbovljah, je zaslilo poročilo o mezdni pogajanjih in se zahvaljuje vsem, ki so pripomogli, da se prejemki delavstva ne bodo znižali.

Ker uvidevamo, da se z redukcijo prejemkov nižjim nameščencem TPD dela krivica, zahtevamo, da se odloče centrale TPD z dne 27. junija 1934 preklicajo, kakor se je storilo to tudi za delavstvo. Obenem zahtevamo, da oblasti zaščitijo delavstvo proti vsakim represalijam od katerekoli strani.

Delavstvo je po svojih zaupnikih zahtevalo, da se mu prizna odškodnina za tri dni, ko je delo počivalo.

Zaupnik Murn je shod zaključil s klicem: Naj živi delavska solidarnost.

Nepopisno je bilo veselje, ko smo zvedeli, družba umakne svoj sklep. Potem je šlo zaupništvo v jamo. Zunaj pa so vsi zunanji delavci napravili od rova proti rudniški kopalnici špalir, otroci pa v težkem pričakovanju, da vidijo svoje najdražje, čakali s cvetjem v rokah, s katerim jih obsoje. Ko so se pojavili pri vходу, je tov. Slanik napravil kratek nagovor na vse junaške in zmučene rudarje. Vse se je razveselilo, a vendar ga ni bilo očesa, da ne bi se zrosilo ob tem zopetnem snidenju. Vsa več tisočglava množica jih je burno pozdravljala, živila solidarnost, živila skupna zmagala itd. Kdor je to videl, si bo obdržal v spominu tja do groba. Zunanje delavstvo je potem odšlo skupno še v obrat Kisovec, da je tako tudi tam pokazalo, kako globoko čuti z njimi. V obratu Kisovec je slabši zrak, in so bili rudarji že do skrajnosti izčrpani! Sedaj dragi tovariši vidimo, kaj pomeni skupnost v pravem pomenu. S tem pa še ni vse končano, in moramo biti pripravljeni še v nadalje na napade od strani TPD. Naš odgovor naj bo vedno tak, da bomo odgovarjali v enotnem nastopu vseh brez razlike prepričanja. Prepričani smo, da bomo prej ali slej želi zmago tega našega skupnega dela! Živila solidarnost!

Zakaj smo glasovali proti proračunu Delavske zbornice

Odkar obstoja Delavska zbornica kot samopravna socialna ustanova, si je delegacija krščansko socialističnega delavstva in nameščencev, izvlečena po svobodni volji delavcev in nameščencev, osvojila načelo, da mora ta ustanova postati in ostati nepristranska delavska zastopnica ter kot taka služiti socialnim gospodarskim in kulturnim interesom delavstva in nameščencev. Naše stremljenje in prizadevanje je šlo zlasti za to, da se v zbornici uveljavi pametno in smotreno gospodarstvo z denarjem, ki ga delavstvo in nameščenci odtrgavajo tako rekoč od ust za vzdrževanje te ustanove. Prav toliko važnost smo polagali tudi na to, da naj ima zbornica prožni, delavoljni in delazmožni upravni aparat. Žal, da zbornica tega vseskozi ni imela in da tega še danes nima.

Nimamo in nismo nikdar imeli namena ugovarjati pošteni eksistenci uslužbenstva. Poudarjali pa smo in poudarjamo še danes, da je za pošteno eksistenco treba tudi poštenega dela. Kakor nikjer drugod, tako še posebno v delavski socialni ustanovi ne sme biti mesta za ljudi, ki so tu v prvi vrsti radi samega sebe.

Rdeče-plava večina nam je na plenarni seji dne 29. junija onemogočila podati stvarne razloge proti proračunu in to zato, ker so se bali, da ne bi

Ponovna pogajanja z delavsko delegacijo in TPD

Pri pogajanjih z delavsko delegacijo in TPD, kjer je TPD preklicala svoj razglas o nameravnem znižanju plač, se je reklo, da se bodo v najkrajšem času vršila nova pogajanja, katera bo sklical in jim predsedoval minister za gozdove in rudnike g. Ulmanski.

Tako se je v petek, dne 6. julija vršila ponovna razprava z delavsko delegacijo in TPD, na katero je prispel tudi g. minister Ulmanski. Ob tej priliki je delavska delegacija g. ministru vso situacijo točno naslikala in navedla tudi vzroke, ki so privedli rudarje do tega koraka. Delavska delegacija je izjavila g. ministru, da delavstvo ne pusti znižati plač niti za las, še manj pa, da bi se delavstvo dodeljevalo iz višjih kategorij v nižje. Ako bi se v tem pogledu v bodoče od strani TPD z ozirom na njene zahteve kaj spreminjalo, delavska delegacija ne more prevzeti odgovornosti, kaj bi se v tem primeru zgodilo v rudarskih revirjih.

TPD je stavila ob tej priliki g. ministru dva predloga, in sicer, naj bi se povišale dobave premoega za državne železnice, ker bi s tem družba lahko zaposlila delavstvo dva dni več v mesecu, poleg tega naj se obdavči premog vseh rudnikov v državi od 5 Din od producirane tone, kar se v rudnikih dravske banovine že izvaja. Obdavči naj se tudi premog, ki ga uvažamo, in sicer 10 Din za tono.

G. minister je izjavil, da bo v pogledu večjih naročil za železnice posredoval pri železniškem ministru in skušal doseči večji odjem premoega.

Zaradi obdavčenja premoega pa se bo tudi skušalo doseči, da se to izvede in sicer že zaradi tega, da se sanira pokojninsko zavarovanje bratovskih skladnic. — Tajnik Delavske zbornice g. Uratnik je za v to posebej izdelanem referatu razložil stanje našega rudarskega delavstva. Omenil je tudi, da bo ta dva predloga TPD podpiralo tudi delavstvo.

G. minister Ulmanski je ob tej priliki pokazal izredno veliko zanimanje in razumevanje za to vprašanje. Delavska delegacija se mu je za njegova prizadevanja prav toplo zahvalila.

Naslednji dan je g. minister obiskal rudniške revirje, kjer se je na licu mesta prepričal o stanju razmer. Pregledal je rudniške naprave, stanovanja rudarjev in se živo zanimal za življenjske prilike našega rudarskega delavstva.

Premogovniki v Aleksincu, ki so večinoma last neke belgijske družbe, so dali lani 1.6 milijonov belgijskih frankov čistega dobička, za približno 250.000 bel. frankov več kakor v letu 1932. — Vseposod kriza, tuje družbe pa delajo naravnost sijajne dobičke. Le kdo ima interes na tem, da morejo tako neovirano delati dobičke na račun krvavih žuljev našega delavstva?

delavstvo slišalo, kako se gospodari in dela v zbornici. Ko so se prijaviли za besedo člani našega kluba je bilo s strani predsedstva rečeno, da se bo radi tega zasedanje preveč zavleko in da ne more dati besede. Rdeči so predlagali konec debate, kar je bilo že prej dogovorjeno in tako onemogočili članom našega kluba zavrniti demagoška in nestvarna izvajanja gg. Petejana in Kosma, ki sta z rdeče in plave strani branila proračun.

Nov proračun Delavske zbornice, ki je bil izglasovan na plenarni seji z glasovi rdečih in plavih, določa novo mesto zborničnega knjigovodje. S tem so rdeči pridobili plave, da so glasovali za proračun, ker je mesto novega knjigovodje določeno za plave. Knjigovodja, ki bi bil obenem tudi ekonom zbornice, je potreben in sicer nujno potreben. V tem smo z rdeče-plavo večino popolnoma soglasni. Ne soglašamo pa s tem, da bi zbornica namestila novega knjigovodjo in s tem obremenila letni proračun za 40.000 Din, ker smo popolnoma uverjeni, da bi te posele lahko vršil eden od že nameščenih uradnikov. Plače delavcev in nameščencev se vseposod znižujejo in se s tem krčijo tudi dohodki zbornice. V takem položaju ni podana stvarna potreba za namestitev nove moči, zlasti, ker gre že sedaj do 38% celotnega zborničnega

Kriza rudarskega in kovinarskega zavarovanja

Ko smo pred letom dni pisali poročilo o stanju rudarskega in kovinarskega zavarovanja, smo ugotovili, da je samo z učinkovitimi sredstvi, ki pa so možna le z denarnimi subvencijami od strani države, banovine in delodajalcev, to naše staro zavarovanje sanirati. Dobili smo novo poročilo in sicer za leto 1933, toda v pogledu sanacije se ni storil noben korak naprej, kljub temu, da se na vseh koncih in krajih opozarja vse faktorje, ki imajo pri tem kaj odločati, da gre naše rudarsko in kovinarsko starostno zavarovanje v neizogibno propast.

Poslovno poročilo uvodoma ugotavlja, da je največje važnosti v novem pravilniku določba, ki omogoča obnovo in varovanje nadej iz tega zavarovanja. Brez dvoma je to velike važnosti, ker vsi oni, ki bi zaradi redukcij izpadli iz zavarovanja bratovske skladnice, te svoje pravice lahko varujejo in uveljavijo. V tem stanju, ko se zavarovanje danes nahaja, pa to ne pomeni mnogo, ker kmalu ne bo denarja niti za tiste, kateri so izpolnili vse pogoje, ki so za doseglo pokojnine potrebni.

Dohodki in izdatki pokojninske blagajne

Dohodki pokojninske blagajne so znašali v poslovnem letu 1933 13.303.483,85 Din, izdatki pa 13.821.417 Din. Tako, da je znašal primanjkljaj 517.933 Din. Čisto premoženje pokojninske blagajne znaša 15.255.918 Din. Ta rezerva še zdaleka ne odgovarja dejanskim potrebam za kritje pokojnin. Rezerve bi morale znašati najmanj 200 do 300 milijonov dinarjev, katere je zavarovanje tudi imelo. Toda razvednotenje denarja in vojna posojila so jih zredčila, da je ostalo samo še borih 15 milijonov. Iz te blagajne prejemajo pokojnino vsi oni upokojenci, ki so bili upokojeni po letu 1924.

Pokrajinsko-pokojninski sklad

Poleg tega pa imamo za upokojence po starih pravih poseben sklad in sicer »Pokrajinsko pokojninski sklad za rudarje«, ki ga je sedaj prevzela v svojo upravo glavna bratovska skladnica v Ljubljani. V ta sklad se steka davščina, ki jo plačujejo rudniki dravske banovine od vsake tone prodanega premoga in sicer 4 Din. Sklad je imel leta 1933 4.170.069 Din dohodkov in 4.577.589 Din izdatkov. Primanjkljaj je znašal 407.520 Din. Premoženje tega sklada pa je znašalo 1. januarja 1933 7.820.939 Din. Naša bratovska skladnica je bila tedaj v letu 1933 pri izplačilu pokojnin pasivna za 1 milijon dinarjev. Ako bo ostalo pri tem kot je, v nekaj letih tudi teh rezerv ne bo več.

Število zavarovanega delavstva pada — upokojencev raste

Glavni vzrok, da zavarovanje tako propada, je v tem, da se strahovito hitro večja število članov upokojencev, ne da bi obenem tudi dotekali novi člani. Še več. Število zaposlenih rudarjev se vedno manjša. Takole se je večalo število upokojencev: leta 1925 — 1643, 1926 — 2110, 1927 — 2227, 1928 — 2274, 1929 — 2270, 1930 — 2534, 1931 — 2614, 1932 — 2937, 1933 — 3060 (brez vdov in otrok).

Število zaposlenega delavstva pa je od 1. 1925 ko je znašalo 16.747 padlo na 9746 v l. 1933. — Število zavarovanega delavstva se je tedaj znižalo skoraj za polovico, ko se je na drugi strani povečal stalež upokojencev za 100%. To znači, da je prispevkov, ki jih plačujejo delavci in delodajalci za zavarovanje vedno manj, izdatki pa so vedno večji. Kakor je omenjeno, je zavarovanje brez vsakih rezerv in je zato v par letih, ako se ne bo izvedla temeljita sanacija, pričakovati popolne katastrofe.

Dotacije in sanacija

V proračunu kr. banske uprave za leto 1934 je ponovno votiranih 100.000 Din za sanacijo pokojninskega zavarovanja bratovskih skladnic, vendar je malo verjetno, da se bo ta znesek izplačal, ker subvenciji, ki sta bili predvideni v proračunu za leto 1932-33 in pa 1933-34 v skupnem znesku 800.000 Din še do danes nista bili izplačani. Ako se bo vsa sanacijska politika vodila v tem pravcu,

tedaj je verjetno, da bomo v teku nekaj let stali pred polomom enega naših največjih zavarovanj.

Naše rudarsko in kovinarsko delavstvo gleda zaradi tega s strahom v bodočnost. Vsi dosedanja napori, da bi se izvedla učinkovita sanacija, so do danes ostali brez vsakega uspeha. S kakšnimi občutki spremlja te udarce naše delavstvo, je težko popisati. Samo je že vse žrtvovalo, kar je sploh mogoče. Pristajalo je na **povišanje prispevkov, znižanje pokojnin in nazadnje bo pa kljub temu še vse izgubljeno.** Zato se tembolj čudimo, kako da se za to tako aktualno gospodarsko vprašanje ostali, ki imajo na tem prav toliko interesa kot delavci, tako malo zanimajo.

Za sanacijo bi se morale zanimati tudi občine

Zdi se nam, da se na izplačila dotacij od kr. banske uprave premalo pritiska, kakor tudi zaradi ostale sanacijske politike vodi borba samo enostransko. Uprava Bratovske skladnice in strokovne organizacije že nekaj let sem dokazujejo, da je treba že iz splošno gospodarskih vidikov to zadevo vzeti za resno in nujno. Vse premalo pa se na tem vprašanju interesirajo naše občine, posebno one, ki so na sedežu industrije, katera spa-

da pod rudarsko in kovinarsko zavarovanje. Ali mar to ni vprašanje, ki bo slej ko prej zadelo tudi občinske finance? Ako bo padlo zavarovanje, bodo vsi ti upokojenci pritisnili na občinske kljube in zahtevali od občin podpor. In število tega delavstva ni majhno. Zato bi se občine že iz čisto svojih finančnih vidikov morale za to vprašanje bolj zanimati. Opaža pa se ravno nasprotno. Ze pred letom dni so bile občine opozorjene na to vprašanje s prošnjo, naj bi tudi one podvzele primerne korake na kr. banski upravi kakor tudi ministrstvu za socialno politiko, da se to vprašanje začne bolj resno razmotrivati. Toda občine na to molčijo, kot bi se jih prav nič ne tikalo. Predlagalo se je, naj bi se skicala anketa vseh občin, na katerih področju se nahaja zavarovanje naših bratovskih skladnic, kjer bi skupno s strokovnimi organizacijami proučili to vprašanje in iskali sredstev, da se reši, kolikor je rešiti sploh še mogoče.

Kakor rečeno, pa se v tem pogledu ni doseglo ničesar, kljub temu, da sedijo v občinskih odborih celo ljudje, ki krizo tega zavarovanja zelo dobro poznajo. Zato naj bi občine, ako že ne zaradi delavstva samega, pa že zaradi svoje finančne politike, ki bo pri tem težko prizadeta, to vprašanje bolj resno motrile in kolikor pač morejo posegale v to vprašanje, da se vendar spravi s sveta. So to problemi, ki so v tako živi in direktni zvezi s splošno gospodarskimi vprašanji, da ne smemo v nobenem primeru ostati samo na skrbi upravi bratovske skladnice in strokovnih organizacij, marveč mora sodelovati pri tem ves naš upravni in gospodarski aparat. Joško Rozman.

Nezgode v naših rudnikih

V zadnji številki »Delavske Pravice« smo na kratko poročali o poteku ankete, kako preprečiti številne nezgode v naših rudnikih. Ker so statistični podatki in sklepi te ankete za točno poznanje razmer v rudnikih zelo važni, to poročilo priobčujemo.

Glavna bratovska skladnica je za to priliko izdelala tabelo, ki kaže pregled od leta 1925—1933.

Leto	Število zavarovancev	Število nezgod skupaj	Izdatki za lečenje in popiranje poškodovancev in svojcev	Od izdatkov odpada na 1 zavarov. Din
1925	17.537	2519	1.230.071	70.14
1926	15.855	2181	1.354.432	85.32
1927	15.537	2167	1.901.614	122.39
1928	16.003	2250	2.036.399	127.25
1929	17.343	2525	2.233.158	128.76
1930	13.463	1769	2.539.726	188.64
1931	12.283	1890	2.835.660	230.86
1932	10.862	1835	3.076.649	283.25
1933	10.564	1819	2.785.725	263.70

Iz tega pregleda je razvidno, da so rudarske nesreče tudi v Sloveniji, kjer so tozadevne razmere gotovo najboljše, zelo znatne. Vsako leto povzročijo v naših rudnikih nesreče povprečno nad 20 smrtnih slučajev. V 9 letih je bilo smrtnih slučajev v naših rudnikih več, kakor jih je bilo pri zadnji veliki rudniški nesreči v Kaknju, ki je povzročila upravičeno pozornost vse javnosti v državi. Predstavniki Zveze rudarjev je v svojem referatu poudaril, da bi se dalo to število s sodelovanjem delavcev in delodajalcev zelo zmanjšati, kar ne bi bila samo dolžnost napram delavstvu, temveč tudi v velikem interesu rudarskih podjetij, ki nosijo vse stroške za nezgodno blagajno, katere letni izdatki so presegli letos že znesek 3 milijone dinarjev.

Sredstvi za preprečenje rudarskih nezgod bi bili dve:

Prvo sredstvo bi bilo to, da bi se teoretična strokovna izobrazba rudarskega delavstva, ki je pri nas zlasti po vojni zelo padla, dvignila. Danes tej izobrazbi ne posveča nihče nobene pažnje. Večina kopačev ne zna meriti strupenih plinov v zraku in tudi nima pojma o legi zemeljskih plasti, o pritisku in o tem, kako naj se proti vsemu temu uspešno zavaruje. Popolnoma nerazumljivo je, da se zahteva danes strokovna usposobljenost od čevljarja, ki napravi malo škode, ako napravi pokvarjene čevlje, ne zahteva pa se, da ima tako strokovno usposobljenost kopač v rudniku, ki z neznanjem ogroža svoje in tuje življenje. Predavatelj

predlaga, naj bi se s sodelovanjem II. rud. skupine in podjetij vršili v vseh rudnikih tečajji o teh stvarih. Na teh tečajjih naj bi predavali strokovnjaki, katere naj bi dala na razpolago rudarska oblast in rudarska podjetja.

Drug ukrep, ki je potreben za varstvo rudarjev, je učinkovitejše nadzorstvo varnostnih naprav v rudnikih. Inspektorati rudarske oblasti ne bi mogli pri obsežnosti rudniških naprav vsega pregledati, tudi če bi imeli na razpolago velike kredite, ki pa jih danes nimajo. V drugih krajih prebijejo inspektorji rudarske nadzorne oblasti večji del svojega delovnega časa na terenu v rudnikih. Pri nas morajo sedeti v pisarnah, ker za inspekcijo nimajo kreditov. Treba je ukreniti, da se to iz temelja spremeni, da se rudarski inspektorati izgrade in jim dajo na razpolago potrebni krediti. V državnih rudnikih se mora obratno vodstvo od inspekcije v personalnem oziru najstrožje ločiti. Vsa ta kontrola pa še ni zadostna.

Treba bi bilo vpeljati pri nas kontrolorje iz delavskih vrst, kateri bi pregledovali rudnike in javljali nedostatke. S temi smernicami so se strinjali v glavnem tudi ostali na enki navzoči predstavniki. Delodajalski delegat Bratovske skladnice je poudaril posebej, da je po njegovem mnenju pomoč rudniških podjetij pri izobraževanju rudarjev sigurna. V Trbovljah so se s sodelovanjem tamkajšnjega rudniškega ravnateljstva in lok. načelstva II. skup. rud. zadruga taki tečajji že preteklo leto vršili. Priporočiti je, da se prihodnje leto razširijo na vse rudnike. Kar se izgraditve inspekcije rudnikov tiče, je to stvar, ki jo je treba urediti z novimi policijskimi predpisi, ki morajo temeljiti zopet na novem rudarskem zakonu. On poudarja že naprej, da posel kontrolorjev iz delavskih vrst ne bo lahak, ker bodo izpostavljeni dvojnemu pritisku, na eni strani s strani delavstva, na drugi strani podjetja, tako da se za to gotovo ne bo nihče potegoval. Izražena je bila misel, da bi imela nezgodna blagajna ves interes na tem, da postavi sama take kontrolorje iz delavskih vrst in za nje tudi nekaj žrtvuje. V nezgodni blagajni ima sicer prevladujoč vpliv podjetniška stran, vendar je računati s tem, da na centralnih mestih tudi pri podjetnikih dobro vedo, da škodujejo popusti pri varnostnih napravah in ukrepih tudi podjetjem. Če se greši proti varnostnim predpisom v stremljenju, da se da čim največja storitev, se dogaja to v prvi vrsti po krivdi organov, ki so na terenu, katere bi bilo treba kontrolirati tudi v interesu podjetja samega.

Na enki je bilo sklenjeno, da se dostavi zapisnik o tej enki vsem članom, ki so bili na enki navzoči, ministrstvu za šume in rudnike, predstavnikom II. rudarske zadruga ter vsem rudarskim podjetnikom dravske banovine.